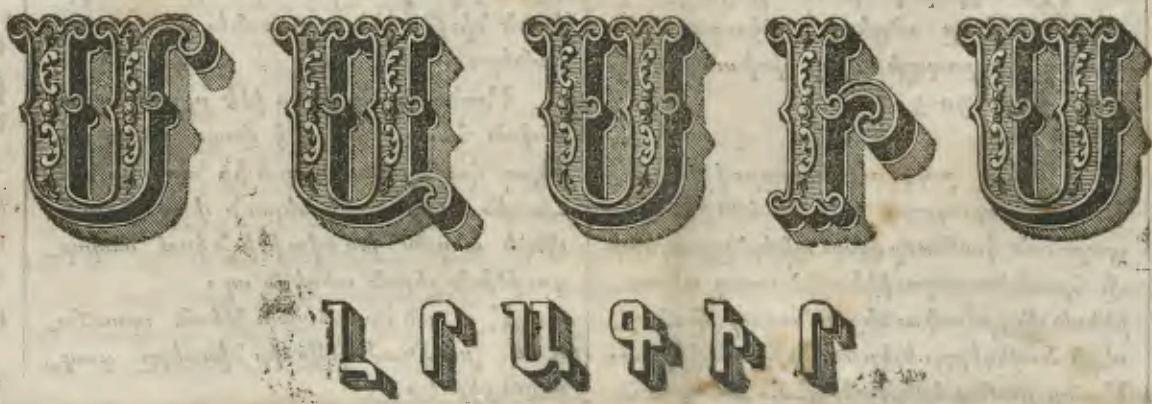

Դուրս երթալիք լրագրներուն մասին
ծախքը առնողին վրայ է:
Էրազմոյս վերաբերեալ մասին կամ ո
ւր իցի գրութիւն խմբագրին պիտ
ուղղուի. եւ ասոնց մասին ծախ
քը խրկողին վրայ է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 22 ՄԱՐՏ

Եւրոպական լրագրաց մեծ մասին
կարծեացք ինչպէս նաեւ Խաղաղ խորհրդ
դարանին մէջ անցած խօսքերուն նայելով,
Սարտենիսցիները քիչ օրէն Հոմ Կլաւի
մտնեն:

Պէճիքցի Լեւոնեանտան լրագիրն
այս լուրին ստուգութիւնը Խաղաղ խոր
հրդուն ներկայ վիճակին վրայ հիմնելով կը
հաստատէ. « Լեւոնեանտան որ, կրտսէր, զաղ
ղիական զօրքերն աւելի երկար ժամանակ
այս կարգէ դուրս կոչուած մէջ շա
րունակեն: »

Հոմի մէջ ալ ամեն մարդ Սարտե
նիացուց մտնելուն կ'ապասէ: Պաւստան
րուն մէջ յաղթական կամարներ կը պտո
րատուին ի պատիւ Ս. Երթոր Լեւոնեան
էլ թագաւորին որ իր զօրաց ետեւէն Հոմ
պիտի մտնէ կրտսէն:

Եւս լուրերն այն աստիճան ստույգ
համարուած են, որ Հոմի մէջ Պապա
կան կառավարութեան հետ զործ ունե
ցողներուն շատերը զօրծերին կարգի կը
դնեն:

Հոմի Պապը մարտ 6/18 ին Սար
դիսալաց ժողովն մը մէջ ատենաբանութիւն
մը բռնաւ, որուն մէջ քանի խօսքերէն կե
րեի թէ Պապը վերջապէս իրաւաւոր ըլ
լաւ միտում ունի:

Մեղիական Տէրն—Միւս լրագիրը
Պապին այս միտումը գովելով հետեւեալ
խօսքերը կրտէ.

« Երբէն Պապութիւնը իբրեւ աշ
խարհական տէրութիւն հին յիշատակ
մնէ: Լեւոնեանտան որ Պապը այսչափ յեղ
յեղում ետեւ եկելուց կառավարու
թեանը միայն տէր ըլլալու վայրկեանին
փափաքի: Եւս վայրկեանը հասնելու մօտ
է: Բիւ օրէն պիտի իմանանք որ Խա
ղա խորհրդարանը Հոմի մէջ գումար
ւած է: »

Ս. Երթոր Լեւոնեանտէլ թագաւորին
Խաղաղ թագաւոր հրատարակելուն
լուրը մարտ 2/14 ին օրը Խաղաղ ամեն
քաղաքներուն մէջ թնդանութեամբ որոտ
մամբ ծանուցուելով անպատմելի յիշու
թեան առիթ եղաւ ժողովուրդոց, և նոյն
ու հետեւեալ օրերը հրապարական հանգէս
ներ և լուսավարութիւններ եղան բոլոր
Խաղաղ մէջ: Պառավարութիւնը շնչա
բեղականներ խրկեց ամեն տեղ պատուիրե
լու որ այս քաղաքական հանգէսներուն
եկեղեցականաց մասնակցութիւնը չուզուի,
որովհետեւ շատ հաւանական է որ անոնց
մէջէն ոմանք մանաւանդ կայսերական
զօրակաւութիւն կամ ընդդիմութիւն
ցուցնեն և այս պատճառաւ քաղաքական
ու կրօնական իշխանութեանց մէջ նոր վեճ
մը ծագի, ինչպէս որ անցեալները պատա
հանցաւ:

Ս. Երթոր Լեւոնեանտէլ թագաւորին
Խաղաղ թագաւոր հրատարակելուն

վրայ իր պաշտօնեայններն ալ հրապար
կան տուին ինչպէս թագաւորէն որ նոր
թագաւորութեան տարեկացը համեմատ
նոր պաշտօնեայններ ընտրէ:

Թագաւորն ընդունելով իր պաշտօն
եայններուն հրապարական, հրաման ըրաւ
Քաղաղ կոմիտէն որ Խաղաղական նոր
թագաւորութեան պաշտօնեայն ըլլալու ար
ժանաւոր և յարմար անձանց յանկ մը
պատրաստէ և իրեն ներկայցնեն:

Կարօլի նախորդ Ֆրանչիսկոս Բ.
Թագաւորը տակաւին չէ ձանձրացնի զին
քը փնտրողներուն դէմ բողոքներ հրա
տարակել, և տակաւին յոյս ունի Սա
րդիի քահն ձեռք բերելու: Թէ որ ան
րութեանց ժողով մը կամենայ պաշտպա
նել իր թագաւորական իրաւունքը զոր
ինքը հարկը հաղարկողով չկրցաւ պաշտ
պանել:

Եւստրիոյ կառավարութիւնը իր
ցամաքային կարգէ դուրս պատրաստու
թիւններուն հետ մեծ փոթ ունի
նաեւ իր ծովային զօրութիւնն ալ աւել
ցնելու, որ Ս. Երթորի պաշտպանու
թեանը համար խիստ հարկաւոր է: Բազ
մաթիւ զրահաւոր Ֆրեդարիսներ և եր
կաթեայ թնդանութակի մակդիրներ շինել
կուտայ, որոնք քանի մը ամիսէն կրնան ը
մնալ:

Սելէց գաւառ բոլոր նաւահանգիստնե
րուն բերանը ծովուն տակէն ականներ բա
նալ կուտայ, որ նոր զիւտ մըն է: Եւս
ականները ցամաքին հետ հաղորդակցու
թիւն ունին երկարական թերով մը ու
րուն միջոցաւ կը բռնկին և նոյն միջոցին
անցնող ամեհամեծ նաւերն անգամ կտոր
կտոր կընեն:

Հունգարիայի խորհրդարանին անդա
մնց ընտրութիւններն սկսելով երկրին
մէջ արդէն տիրած յուզմանքը աւելի
մեծցաւ և երկիւղալի կերպարանք մը ա
ռաւ: Իրաց այս վիճակին մէջ Եւստրիոյ
կառավարութիւնը մէկ կողմանէ Հուն
գարացոց ազատութեանը արդեւ ըլլա
լու զործերէ կ'զգուշանայ, միւս կողմանէ
անգաղաք զօրք կը խրկէ հոն, որպէս զի
ապստամբութիւն մը ծագինէ կարող ըլ
լայ շուտով զայրելու: Եւս նախատեսու
թեանը հրաման խրկեց Հունգարիոյ զօ
րաց հրամանատար Լեյթենէնթ ին ին
լանին, որ հարկ ըլլայ նէ երկրին ամուր
քաղաքները պաշարման վիճակի մէջ դնէ:

Ս. արշաւային մարտ 5/17 թուով
լուր կուտան, թէ Ռուսիոյ կայսեր շը
նորհաճ արտօնութիւններն արդէն գոր
ծադրիլ սկսել են:

Ի հաստատիներէն գործող և հասա
րակաց կրթութեան ու կրօնի պաշտօնեան
որ Ռուս էր Բեդրայուրի կանչուել է,
և անոր տեղը բնիկ Ի. հաջի դուրել է:
Կոյնպէս տեղական կառավարութեան
բոլոր պաշտօնատարները, դատաւոր
ները և դպրոցաց դասատուներն ու վար
ժապետները բնիկ Ի. հաջի պիտի ըլլան:

Ս. արշաւային համալսարանը որ 1830
ին գոցուել էր նորէն պիտի բացուի և

յիշեալ համալսարանին հին դասատուներ
ըր հապարակաց կրթութեան ժողովին ան
դամ ըլլալու հրաւիրուել են:

Եւս տնօրէնութիւնները խիստ բա
րի ազդեցութիւն մը ընելով ժողովի դեմ
վրայ, մարտ 4/16 ին իրիկունը լուսավա
ռութիւն եղել է Ս. արշաւային մէջ:

Փարիզէն մարտ 7/19 թուով դուրս
և մայրաքաղաքի Քուռիէ տ'Օռիան
լրագիրն մէջ հրատարակուած նամակի մը
մէջ հետեւեալ լուրը կը կարդանք.

« Սարտենիսի գործերուն վերաբեր
եալ դեսպանագործին այսօր իր վերջին
նիստը բռնաւ: Տաճկաստան առաջարկեց որ
Սարտենիս երկու գաւառի բաժնուի, և
խաւն ժողով մը ունենայ ժողովրդոց
շահերը պաշտպանելու համար: »

Պաղլոյ Պանթան իր դրամադուր
հարկերն 5 ի լընց:

Մեղիոյ ձեռքը եղած Յոնիական եւ
թիւն կղզիներուն (Քորֆու, Քէֆալո
նիա, Իթակէ, և այլն) բնակիչներն այս օրերս
աղերսագիր մը կ'ստորագրենք քրիստոն
եայ տէրութիւններէն ինչպէս որ իրենց
կղզիները հելլենական թագաւորութեան
հետ միանան և Տաճկաստանի յոյն ժողո
վուրդներն ալ անկախութիւն ստանան:

Եւս աղերսագիրը Քորֆուի խորհրդ
դարանին դրամամը երեւան եւած ըլլալով,
Մեղիոյ կառավարութիւնը գոցեց յիշեալ
խորհրդարանը մինչև վեց ամիս:

Մեղիոյ Միացեալ—Սահանգաց
մէջ ծագած երկպառակութիւնը խաղա
ղեւ համար եղած ջանքերը չկրցան յա
ջողի: Հարաւային նահանգները ինչ
պէս արդէն ծանուցած ենք, իւսիսային
նահանգներն բաժնուելով գաւա հասա
րակապեալութիւն մը կ'աղմկեցին և արդէն
նախագահ մ'ալ ընտրեցին Քաւիթ Դէ
ֆերսն անուն մէկը որ իրեն կառավա
րութեան պաշտօնեայններ հաստատելով
և զօրաց բանակ մը կ'աղմկուի: Իւսիսային
նահանգաց դէմ գնելու կը պատրաստ
ւի թէ որ անոնց կողմէն իր վրայ յարձա
կում մը ըլլայ որ խիստ հաւանական կե
րեի: Միջին նահանգներէն ոմանք հա
րաւայնոց հետ միացած են, ոմանք ալ հիւ
սիսայնոց հետ միութիւնին դեռ կը շա
րունակեն: Ս. արշաւային ընդ մէջ
կարծիքները բաժնուած են: Ժողովուրդ
եան մէկ մասը կուզէ հարաւայնոց հետ
միանալ, մէկ մասն ալ հիւսիսայիններէն
ջրաժուռի կուզէ:

Միացեալ—Սահանգաց նոր նախա
դահին ըրած յայտարարութեանցը նայե
լով թէ որ հարաւային նահանգները գոհ
չըլլան կառավարութեան ըրած գիշումնե
րով որոց առաջինը գերութիւնը հաստատ
պահել է նոյն նահանգներուն մէջ, կա
ռավարութիւնը պիտի ստորագրի զէնք
առնելու և հարաւային նահանգները Մի
ութեան սահմանադրութեանը ներքեւ նը
ւածելու:

Մտնցմէ կերելի թէ Մեղիոյ այս
մասին մէջ երկար և արիւնահեղ պատե
րադիրներ պիտի ըլլան որոց հետեւանք հի

մակուրն գուշակել անհնար է:

Ներկայումս եկած վերջին լուրե
րը որքալի նկարագրութիւն մը կրնեն յիշ
եալ երկրին մէջ տարածուած սոսկալի
սովին վրայ: Մեն օր հարիւրաւոր մար
դիկ անօթի կը մեռնին և հաղարաւոր
մարդիկ ալ քաղաքներն ու գեղերը ձգե
լով խուճի խումբ լեռները կերթան խոտ,
վայրի ծառերու տերեւ, և այլն ուտելու
համար:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տէրութեան դանձուն վիճակը բարե
լուցնելու համար Կոստանական կառավա
րութեան ձեռք առնելիք միջոցներուն վրայ
զանազան լուրեր կը պտրտին մայրաքաղա
քիս մէջ:

Եւս այժմ ամենէն աւելի հաստա
կանութիւն ստացած են հետեւեալ եր
կու լուրերը որոց առաջինն մայրաքաղա
քիս Քուռիէ տ'Օռիան լրագիրը և երկ
րորդին ալ Ժուռնալը արձագանք եղած
են:

« Վանային և դրամական գործոց
մէջ զբաղող անձանց մէջ պտրտած հաւ
րաններուն մէջ բաւական յաջող պայման
ներով փոխառութեան մը հնարաւորու
թեանը վրայ խօսք կայ:

« Եւս փոխառութիւնը հինգ միլիոն
լիւրայի պիտի հասնի և հարկերը գրեթէ
95 ի պիտի կրնայ ծախուիլ Լոնտոնի մէջ
Պաղլոյ և Մեղիոյ կառավարութեանց
երաշխարհութեամբ:

« Եւս գումարին կէսն անօթի պէս
պիտի գործածուի ամենէն պիտանի և օդ
տակար երեցած ճամբայները շինելու:
Միացեալով ալ Պանթա մը պիտի հաս
տատուի փոխանակութիւնները բռնելու և
գանուած թղթադրամները վերցնելու հա
մար:

« Յատուկ գործակալներ պիտի դըր
ւին երեք փոխառութեան ստակին բար
ւոք գործածութեանը հսկելու համար: »

Եւս Կուռիէ Ժուռնալին դրածն ալ.

« Բաղաքի լրագիրները բաւական
լաւ տեղեկութիւն ունեցող անձնք հա
մաձայն կը մտածեն, թէ կայսերական կա
ռավարութիւնը որ քանի մը շարունակ ի
վեր իր ժողովներուն մէջ մասնաւոր խը
նամով մը գանձուն վիճակը շտկելու մի
ջոցներու վրայ կը խորհի, վերջապէս նոր
վճարելի թղթադրամ մը հանելու որո
շում պիտի ընէ, և փոխ առնուած դը
րամադրամով մ'ալ անտուկ մը պիտի հաս
տատուի փոխանակութիւնները բռնելու հա
մար:

« Եւս առաջարկութեան պարագան
ըր հետեւեալներն են՝ գործը կը հրատա
րակենք առանց ստուգութեանը երաշխա
ւորելու:

« Փոխառութիւնը երաշխա միլիոն Ֆր
անքի չափ պիտի ըլլայ եղեր:

« Ստուգութիւնը այս գումարը Լոնտ
ոնի առնուելու համար բանակցութիւն
ներ կըլլան, և երեկը թղթադրամոց գու
մարին և երաշխարհութեանը մասին առա
ջարկուած պայմանները գոհացուցիչ են:

«Այս առթիւ պիտի խոստանի 1838 թն ընտրապէս եղած փոխառութեան պէս պայմանը որով թղթադրամը պիտի վերանայ, և հսկողութեան յատուկ մասնաժողով մը կազմուելով պիտի հսկէ վերոյ յիշեալ սնտուկին գործողութեանցը, թղթադրամ հանելու գործին և փոխ առնուելիք մետաղեայ դրամից գործածութեանը»:

«Այլ երջակէս թէ որայս վերջին փոխառութեան գործը յուսացուածին պէս չկրնայ յաջողիլ, տեղութեան հպատակեցութեանը եւ հարուստ հողատէրերէ պէտք եղածին չափ անձինք յանձնագործով մը կազմուելով իրենց անձնական վարկովը (իւթիպար) վերոյիշեալ սնտուկին համար պէտք եղած մետաղեայ դրամը պիտի մատակարարեն»:

«Այս գործակցութեան փոխարինութիւն ընելու, գրամադրութեան երաշխաւորելու և տրուած ստակին շահը վճարելու համար, կայսերական կառավարութիւնը՝ հանքեր, անտառներ և հողային ստացուածքներ պիտի յանձնէ յիշեալ յանձնագործին փոխարինելու ձեռքը»:

որոնք պաշտօն պիտի ունենան այս եկամուտներուն կանոնաւոր վճարմանը և պարտքին հետեւեալ հատուցմանը հսկելու»:

«Յիշեալ սնտուկին պիտի յանձնուի նաեւ Միլիտարի փոխառութեան տոկոսը ու գրամադրութեան վճարելու յատկապէս եկամուտներն ալ, որոնք 24 ամբարան մէջ ելելիք թղթադրամից տարուէ տարի տանելորդ մասը վերցունելու պիտի գործածէ»:

«Յիշեալ սնտուկը Տէրութեան գաւառներուն ու Լեւոնայի մէջ ալ ձիւղեր պիտի ունենայ, և մետաղեայ դրամ հոս բերել տալու համար փոխանակութեան գործողութիւններ ալ պիտի ընէ»:

«Յատուկ պարտատոմսակներ (Պոնո) ալ պիտի կրնայ հանել որոշեալ դումարի մը չափով»:

«Այս սնտուկը վերոյիշեալ յանձնագործին տեսչութեանը ներքե պիտի գործէ և տեղութեան բարձրատեսչան պաշտօնատար մը վերադասուելու ունենայ»:

Այս կէջ գատ փոխութեան կողմէն ալ յատուկ յանձնագործով մը պիտի գործէ Մստուկին Պորայի և փոխանակութեան վերաբերեալ գործողութիւններուն հսկելու համար»:

«Մստուկին պարտատոմսակները պիտի կրնան առնուել ու ծախուել, և վերանալ պիտի վճարուին»:

«Մստուկին գրամադրութեան մէկ մասով լը Արդիւղ ու Գաղղի տեղութեանց պարտքի թուղթեր պիտի առնուի, որով կայսերական կառավարութեան վարկը կապահովէ Փարիզի ու ընտրապէս վաճառանոցներուն մէջ, ուսկից ամէն ժամանակ շատ բան ծախու կառնուի»:

«Այս է կրնան տեղութեան նախարարներուն ամենեւեալ աւելի ուշադրութիւնը գրաւող առաջարկութիւնը»:

«Իսկ ներքին և պարտաւորի փոխառութիւն մը ընելու մասին՝ հաստատապահովութիւն կը տրուի թէ չպիտի ըլլայ»:

Գաղղի վաճառականաց ընկերութիւնը՝ որ Բ. Գրան հետ պայմանագրութիւն մը ըրեր էր հին հինգնոցներու վեցնոցներու և անոնց ստորաբաժանեալներուն փոխարէն 110 դոլարէն հաշուով փոխանակուելու ծախելու Արդիւղ վայր, ժամանակէ մը ի վեր այս պայմանը չափաւորեալ, տուած փոխանակուելիքներուն կէտը հին հինգնոց և կէսն ալ ոսկի և արծաթ Մեծնոց կը պահանջէր հարկւրնոցը հարկւրի, որով փոխանակութեանց զինքը հարկւրին 10—12 կաւելար է:

Այս պայմանագրանութեան վրայ կայսերական կառավարութիւնը իմացուց յիշեալ ընկերութեան թէ Բ. Գրան հետ ունեցած վերոյիշեալ պայմանագրութիւնը դադարեալ է»:

Այս աղբարարութեան վրայ, յիշեալ ընկերութիւնը անցեալ երկու շաբթիկէն սկսեալ Լեւոնայի վրայ փոխանակուելու տալու դադարեցուց»:

Այնչեալ շաբթու հետագործ լուրեկաւ մայրաքաղաքս թէ 3—400 Պարիս պաշտօնական կամաւոր զինուորներ գործադատի մը հրամանատարութեամբ՝ օտար տէրութեան մը գործակ ունեցող նաւով մը Հէրսէլի ծովեզրերը ելեր են Միթիլիարի մօտ»:

Ասոնք ցամաք ելելուն պէս, Պարտաւորցիները բազմութեամբ ծովեզրերը իջեր յիշեալ զինուորներն ընդունել են, և անոնց բոլոր կարասիներն ու զէնքերը դրամատներու վրայ բեռնուելով, ամեն մէկէն Պարտաւոր գացեր են»:

Այս լուրին վրայ, կայսերական կառավարութիւնն իսկոյն երկու Ֆրալթին երկու քորվէթ և շոքենաւ մը ձամբայ հանեց 600 զօրքով, և ուրիշ քանի մը պատերազմական նաւերու ալ հրաման ըրաւ շուտով պատրաստուելու և ձամբայ ելլու»:

Պոնայէն Միլիտարի (Մստուկի) Պաշտօն լրագրին գրուած նամակ մը հետեւեալ լուրերը կուտայ»:

«Սատիկ յուզման մէջ ենք, և անհանգիստ սրտով Սօսթարի թղթադրամին կ'ապասեմք»:

որովհետեւ մինչև հիմա պաշտօն լուրերն իսկաւ երկիւղեղի են»:

«Հպատակներուն ապստամբութիւնը որ կ'ապասեմք, ծագեցաւ բոլոր Հէրսէլի մէջ»:

Պարտաւորցիները մեծ բազմութեամբ յիշեալ գաւառը մօտէն ապստամբութեան աւելի ուժ և ընդարձակութիւն տալու համար, Մստուկին կրնայ մատակարարել թէ օտար տարերքներ կան այս գործին մէջ՝ ապստամբներուն բարոյակէս և դրամով օգնելու համար»:

«Այլ լուրք թէ գաւառին ամէն կողմէ կուր կայ»:

Պարտաւոր ասհմանակից եղած Տաճիկ գեղերը, Նիքիլի մօտ Քօլալի, Քօրնիլ և մինչև թիւրքականի մօտ թալիզայ, Եւֆրատի և Արֆա կրակի տրուել մոխիր եղեր են»:

«Բայ ի չորս վաշտ կանոնաւոր զօրքերէ, մնացած բոլոր կանոնաւոր զօրքերը պատեւրազմին կեդրոնը գացին»:

Կանապէս 7000 անկանոն զօրք իրիւկեցաւ Պոնայէն 2000 ալ նոր գրուած զօրքերէն պիտի երթան այս օրերս»:

Նոյն քաղաքէն հետեւեալ կը գրեն նաեւ Ալեքսանդր Օսթ—Տայէ—Բօսթ լրագրին»:

Գաւառի քրիստոնեայ ժողովուրդը՝ Պարտաւորցիներէն դրուեալ՝ ոտք երաւ Տաճիկ գէտ»:

Այս ապստամբութիւնն անհաշուելի հետեւեալներ կրնայ ունենայ»:

Օտար աղբարարութեան իսկաւ գործունէ կայ մօտ մը ունեցած կերակրի այս գործին մէջ, Պարտաւոր Լեւոնայները Հէրսէլի քրիստոնեայ հետ միարանած են»:

Մինչև հիմա ապստամբները վրայ ելած են»:

Ալեքսանդրի հրոսակները Սուլթանի բերդերն առին ու քանդեցին»:

Ապստամբները Մեթիլիան ու Պարտաւոր իրարմէ բաժնող լեռան անցքին մէկ մասը ձեռք անցուցին»:

Պիտիլի տաճարեան մէջ զինքն սպրեւով, և Մեթիլի հետ հաղորդակցութիւն բացին»:

Ուրիշ կուրներ ալ եղան Նիքիլի, Քօրնիլի և Օուսլի չի մօտ, և մինչև թիւրքականի պահակներուն առջևը»:

Այս ամենը կը ցուցնէ նեն թէ գործողութեան յատկապէս մը կայ, և պատերազմին ալ մէկ ուղղութիւն մը ունի, որն որ երբեք տեսնուած չէր մինչև հիմա եղած կուրներուն մէջ»:

Պերութէն մարտ 4/16 թուով դրուած նամակ մը լուր կուտայ թէ վստահ վայը Պուստ փաշան Պամակուս երթալու դիտարարութիւն ունի»:

Պամակուսի Լեւոնայի յանձնագործովն մէջ անհամաձայնութիւն ծագեր է»:

Քրիստոնեայ հատուցուելու համար Բ. Պոնէն առաջարկուած գումարին վրայ,

զոր մէկ քանին անբաւական կը համարեն եղած նիւթական կորուստներուն պատասխանելու»:

Ասոնք կրնան եղեր թէ ըլլալիք դրամական հատուցման մէկ մասը ձեռք բերելու համար հաւաքուելիք խուրքը գաւառին բոլոր տաճիկներուն վրայ ձգուի, մինչև անգամ խուրքութիւն կամ անկարգութիւն չեղած տեղերն ալ»:

Այս անհամաձայնութեան պատճառաւ յանձնագործին իր նիստերը դադարեցուցեր է»:

Այլ լուրք լուրերը կը ծանուցանեն թէ Պսմի. Պուստափաշան Պերութէն Հալէպ դադարեցուց, և քանի մը օր հոս մնալէ ետեւ՝ Պամակուս պիտի երթայ»:

Յունաց Ս. Պատրիարքն անցեալ շաբթու կոնգալ մը հրատարակելով՝ քանի մը արածնութիւններ շնորհեց Պուլղարներուն»:

Նորհուած արածնութեանց կամ իրաւանց զիսաւորներն են հետեւեալ երեք կէտերը»:

1. Պուլղարներն իրենք պիտի ընտրեն իրենց եպիսկոպոս կամ մետրապօլիտը՝ արժանաւորութիւն ունեցող Պուլղար քահանայներու մէջէ»:

2. Յատուկ դպրոցներ պիտի ունենան և այն դպրոցներուն մէջ ուսմանը ներքին իրենց լեզուովը դաս պիտի տրուին»:

3. Ս Միտիլի մէջ երկու Պուլղար եպիսկոպոս պիտի դնուի Պատրիարքի ընտրութեան մասնակից ըլլալու համար»:

Այս արածնութիւններուն շատուց ի վեր կը բաղձային Պուլղարները, և չէին կրցած ձեռք բերել Յունաց Ս. Միտիլի ընդհանրութեան պատճառաւ»:

Հիմա՝ որ ինչիկն այս սահմաններէն ելած է, Պուլղարները գոհ պիտի ըլլան այս ահմայ շնորհմաներով, և դատ եկեղեցի մը կառմելու պահանջներէն ետ պիտի կենան, դժուարին է գուշակել»:

Ֆիլիպէի Յունաց Բայիսիոս եպիսկոպոսը՝ գատ եկեղեցի կառմելու ուղղող Պուլղարներուն հետ միարանած ըլլալուն համար, Յունաց Պատրիարքէն բանադրուելու ու աքսորի դատաւարտուելու էր»:

Ֆիլիպէն եկած նամակները կը ծանուցանեն թէ այս դատաւարտութեան լուրը Ֆիլիպէ հասնելուն պէս՝ յիշեալ եպիսկոպոսը ժողով գումարեալ ինչպիսիք Պատրիարքէն անկախ հրատարակելու է»:

Յունաց Ս. Պատրիարքին բանադրած և աքսորի դատաւարտած Ֆիլիպին եպիսկոպոսը՝ կայսերական կառավարութեան հրամանաւր՝ մայրաքաղաքիս զիմայի մեծ կղզին իրիւկեցաւ ուր ժամանակ մը պիտի մնայ»:

Միւս դատաւարտեալ եկեղեցականներն ալ մայրաքաղաքէս դուրս պիտի ելնեն ու գեղ մը քաշուին»:

Կայսերական հրամանաւ՝ Եանի Ֆօթիստէս պէյը Աթէնքի կայսերական դեսպան ընտրուեցաւ և այս առթիւ առաջին աստիճանի առաջին կարգի պաշտօնատար անուանեցաւ»:

ԱՂԳԱՅԻՆ

Ազգի մը յատկապէս իրենց դրամական և տարրը աղջկանց դատարարութիւնն ըլլալուն համաձայն թաւրեւր աղջկանք ուրախ պիտի ըլլան իւր մանաւրով որ այս աղջկուս համաձայն հայազգի տիկնանց մէջ ալ օր ըստ օրէ տարածուելու վրայ է»:

Օրթագլուղի աղջկանց դպրոցին հոգաբարձու Եանի տիկնանց ընկերութիւնը հետեւող ունեցաւ իրեն խաղաղիկ հայ տիկնայքը, որոնք մէջերին խորհուրդ ընելով Պիտիլիան ընկերութիւն մը հաստատեցին իրենց գիւղի աղջկանց դպրոցին աղբարարութեան աշխատանքը և այն ձրի մատակարարելու, և եթէ կարող ըլլան՝ աւելի մեծ օգնութիւններ ըլլալու»:

նելու նպատակաւ»:

Այս գովելի խորհուրդին առ այժմ 60 ի չափ բարեւեր տիկնայք ընկերանալով, կանոնադրութիւն մը շինած և նոյն կանոնադրութեան համաձայն իրենց մէջէն քուէարկութեամբ վեց տիկնայք հոգաբարձու ընտրած են, որոց մէկը ընդհանուր ընկերութեան և հոգաբարձուաց նախագահ, մէկը զանապետ և մէկն ալ գըրազիլ»:

Լեւոնայի միւս գոնէ բաժին մը պիտի վճարեն, որ է 10 դոլար»:

Երկուստէ տիկնայք յատուկ տոմսակներով կը հաւաքէ ստակները, և տարին երկու անգամ, վեց ամէն վեց ամիս ընդհանուր ժողով պիտի գումարէ»:

Հոգաբարձուները պարտաւորեալ են գոնէ շաբթիս անգամ մը դպրոցին այցելութեան երթալու»:

Թէ՛ նախագահ և թէ՛ հոգաբարձուները երկու տարին անգամ մը պիտի փոխուին ընդհանուր քուէարկութեամբ»:

Այս գեղեցիկ և համաձայն կանոններով խաղաղ Պիտիլիան ընկերութիւնն սկսած է արդէն իր աղջկանց կան պաշտօնը կատարելու»:

Այլ լուրք որ այս բարի օրինակը ուրիշ թաղերու և քաղաքներու Հայ տիկնանց մէջ ալ հետեւեալ կուրենայ»:

Այս առթիւ պարտք կը համարենք շնորհակալութեան նուէր մը մատուցանել խաղաղիկ քաղաքը՝ արժանապատիւ Տ. Մերսէս ուսումնասէր վարդապետին, որ իր շնորհալի խրատներովն յաջողիք է վերջիւ լաւագոյն թաղապետի ձեռնարկութեան խորհուրդը ազդելու խաղաղիկ Հայ տիկնանց»:

Պատիւը էր որ ազգիս բոլոր քաղաքի վարդապետներն ալ սոյն յաջողութիւնը ունենային իրենց խրատներուն մէջ»:

Ուսումնական խորհուրդին պատրաստած աղջկան դատարարութեան Հիմնադրին վրայ լրագրոյ իրիւկած դիտողութեանց շարունակութիւնը»:

Մեծաբոյ խմբագիր Մասիս բարեհաճաւ աղջկան լրագրոյ»:

Ձեր Արժանապատիւ լրագրոյն պատրաստած աղջկան դատարարութեան վերաբերեալ հիմնադրին ազգիս ուսումնականաց ներկայացուած ժամանակը թէպէտ եւ մանրախոյզ դիտողութիւններ եղաւ, ըստ ինքզանց նոյն պատուարժան խորհուրդին, և Ձեր պատուական լրագրոյն միջոցաւ ալ հետզհետէ հրատարակուեցաւ, բայց կէտ մը ուսումնական Արդիւղ անձանց քաջատեսութեան խուսափած տեսնելով՝ զորն որ զիսաւորներէն մէկը կը համարեմ, կաղաչեմ որ ի սէր աղջկան յատկապէս իրենց ձեռնարկութեան ձեռնարկեալ շաբթուան թերթովը հրատարակելու բան հաճիք»:

Վարժարաններու սնտուկին և դատարարութեան ընտրութիւնը տեղւոյն թաղական խորհուրդին յանձնուելուն վրայ է խօսքս»:

Այս մասին Ուսումնական խորհուրդին պաշտօնը պիտի ըլլայ մի միայն գաւառի վարչապետը (և ձրիաբար պիտի վարէ սոյն պաշտօնը)՝ նոյնպէս ալ նախակրթարաններու կառավարչին ընտրութիւնը սնտուկին ընտրութեանը յանձնուած ըլլալը»:

Ուսումնական խորհուրդը այս մասին ալ միայն սնտուկին պիտի արձանագրէ, և ամսականը որոշէ՝ Ուր՝ 500 պիտի տայ և որ՝ 500, Այսոր հաւանակը, Ուսումնական խորհուրդը ինքը իւր կողմէն պիտի ընտրէ ուսումնարաններուն դատարարները և թոշակաւոր տընտերը»:

Այսից կը մակարեւմը որ Ուսումնական խորհուրդը աւելի ինքնուրու պիտի տանի ուսումնարաններու քան թէ նախակրթական դպրոցներու»:

Եւ յիշեալ պէտք է առաջինները աւելի խնամով աղջկան դատարարութեան ընտրութեանը, բայց արդի դպրոցներուն ողբալի վիճակին վրայ նախակրթական խորհուրդը ինքնուրու չի կրնայ ինքնուրու հայ տիկնայքը, որոնք մէջերին խորհուրդ ընելով Պիտիլիան ընկերութիւն մը հաստատեցին իրենց գիւղի աղջկանց դպրոցին աղբարարութեան աշխատանքը և այն ձրի մատակարարելու, և եթէ կարող ըլլան՝ աւելի մեծ օգնութիւններ ըլլալու»:

փոխ յանձնարարութիւն մը թաղական խորհուրդներուն յանձնելէ, որոնք տակաւին ան- փորձ ըլլալով կարելի էր որ կերպով մը վը- նաս հասնի ազգային դատարարական յանձնարարութեանը:

1861 մարտ 17 Ս. Գ. Պատմական

Ուսումնական խորհուրդին ուղղուած ուղիղ դիտողութիւններ կամ առաջարկութիւններ ալ կան ձեռուործիս, բայց խիստ երկար ըլլալուն համար չըրջանք ներկայ թուոյս մէջ հրատարակել: Եւ որովհետեւ ազգային դատարարական Հիմնադրին վերաբերեալ դիտողութիւնները կամ առաջարկութիւններն ընդունելու համար Ուսումնական խորհուրդին տուած մէկ ամիս պայմանաժամը այս չարթու կը լրանայ, և յիշեալ խորհուրդը իւր յառաջիկայ ուրբաթ աւուրնիս տէն ետեւ թէ՛ մեզի և թէ՛ իրեն յերկուսը դիտողութիւնները չպիտի ընդունի, այս պատճառաւ մենք ալ ձեռուործիս եղած վերոյիշեալ դրութիւնները, ինչպէս նաեւ մեր կողմէնք ընելիք մէկ քանի դիտողութիւններ որ ժամանակ չեղաւ լրացուցս մէջ հրատարակելու, յիշեալ խորհուրդին պիտի հաղորդենք յառաջիկայ ուրբաթ օրը: Այս առթիւ կը խնդրուի ազգային պարզ ուսումնականներէն, որ ազգային դատարարական Հիմնադրին վերաբերեալ դիտողութիւններ ունին նե՛ ուղղակի Ուսումնական խորհուրդին հաղորդեն յառաջիկայ ուրբաթ օրը:

Ե.Օ.Դ

Հայկաբանութեան դաստառ մը, նոյնպէս աշխարհագրութեան և թուաբանութեան դաստառ անցաբայ կը խնդրուի Ս. Փրկչեան կրթարանին համար: Այս պաշտօններուն ցանկացողները կը ընդունուին Ուսումնական խորհուրդին վերաբերեալ առեւելու և Հիւսիսարևմտի կողմէնք թարմին ուսումնական Տաքթոր Ստեփանին ներկայանալու խառնուրդ իր տունը առաւօտները մինչև ժամ երկուք:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գաղղիայ լրագիրները նոր հրատարակելու մը ծանուցանեն, որ սպառնութեան գործընթացին վրայ ժամանակէ մը ի վեր եղած ամենաճարտար դիւտերը ետէր ձգէ:

Յայտնի է որ Ամերիկացիները ասիէց քանի մը տարի առաջ ատրճանակ մը հընարել էին 5—6 բերնով որ իրարու ետեւէ 5—6 հարուած կարձակէ: Գաղղիայ մէջ հնարուած նոր հրատարակելու համար կը մէկ ըստի մէջ իրարու ետեւէ յիսուն հարուած կրնայ արձակել: Այս զարմանալի հրատարակելու Փարիզի մէջ փորձուելով հարկեր յիսուն կանգուն հետեւ գրուած նշան մը հետ զհետ յիսուն անգամ զարկեր է՝ առանց մէկ անգամ վերադառնալ:

Միջազգային կողմերէն եկած լուրերը կը ծանուցանեն թէ այս տարի այն աստիճան սաստիկ ձմեռ մը եղեր է այն կողմերը, որ Եփրատ ու Տիգրիս գետերը սառեր են: Այս գետերուն սառիլը տեսնուած բան չէ եղեր յիշեալ երկրին մէջ:

Միջազգային Մէրսիս քաղաքը այս օրերս 160 տարեկանմարդ մը մեռեր է: Այս մարդը 110 տարեկան արու որդի մը և 80 տարեկան աղջիկ մը ունի ուրովն նոյնպէս ծերունի զաւակներ ունին:

Հոգոսէն լուր կուտան թէ հինգ հատ մեծամեծ անդրկական պատերազմի նաւեր Քորֆուէն Ալբերթ գացեր են:

Վախընթաց թուով ծանուցեր էինք թէ քանի մը օր առաջ Բանկարի կողմը Ս. Յակոբայ փողոցին մէջ կնոջ ստին մը դանուներէր կրած ու լաթի մէջ փաթեց: Տեսութիւնը եղեւնագործութեան մը արդիւնք համարելով զայն, խուզարկութիւններ ըրեր էր թաղին վառահարաւ տուններուն մէջ, և քանի մը մարդոց վրայ ալ կասկած ընելով բռնե-

րանտարիներ էր: Բայց ետքը խնայուեցաւ որ այն ստինը 30 տարեկան կնոջ մին է և զիւր, որ փոխով վերջ մը ունեւորէն համար Տաքթոր Ստեփան և Տաքթոր Ստեփան լի բոլորները կարեր են, որով կնոջ մահը ևս չէ ազատեր է: Պէշն ան է, որ այս վերաբերեալ ծանուցումները ըլլալէն ետեւ, կնոջը հիւանդապահները՝ փոխանակ այն կարծած ստինը տեղ մը թաղուելու լաթի մը մէջ փաթեցին փողոցի նեղութիւնը, որով բնականաբար վերոյիշեալ կասկածները խուզարկութիւններն ու բանտարկութիւնները առ ի թ ունեցեր են:

Ներկուշարթի իրիկուն ժամը անասնի միջոցները Իւսիկաւար Ալեհանար Պաշտէի ըսուած թաղը հրէհ պատահելով եօթն տուն այրեցաւ:

Այս գիշեր ալ ժամը իննին միջոցները մայրաքաղաքի Ուղտն չարչի ըսուած փողոցը Սապոնի խանին մէջ հրէհ պատահելով քանի մը սենեակ այրեցաւ:

Իզմիրէն մարտ 18 թուով հետեւեալ նամակը կը գրեն մեզ:

« Երթանայարդ խմբագիր: »

« Եզգային Սահմանադրութեան արարած ընդունուած համեմատ խմբակու գաւառական Բնականութիւն Ժողովին անդամ ըլլալիք 20 երեսփոխանաց ընտրութիւնը ամսոյս 12ին կիրակի օրը կատարուեցաւ: Ընդհանուր քուէարկութեամբ ի ներկայութեան գերապատիւ Տ. Պօղոս Ս. Երեմիայիսոյութին և ընտրողական Ժողովին, և հետեւեալ յարգի անձինքը երեսփոխան անուանեցան քուէից առաւելութեամբ: »

Գրիգոր Կարապետ	Ստանդարտ	Քուէ 340
Եղիշ	Սարգսյան	317
Յօհաննէս	Կուսարեան	272
Ամէն	Սեփեան	260
Ղուկաս	Պաշտպան	244
Յօհաննէս	Տիգրեան	242
Դրեգոր	Երո	240
Յակոբ	Եսայեան	236
Սարգիս	Տիգրեան	230
Եղիշ	Եղիշեան	229
Ստեփան	Նշարտախօսեան	224
Մարտիրոս	Երիտեան	219
Սարգիս	Տեմիրաշեան	206
Ստեփան	Չեղեան	193
Ստեփան	Սարկոսեան	188
Գեորգ	Սեփեան	188
Խաչատուր	Շահումեան	184
Սարգիս	Սիմոնեան	183
Սիւրբուս	Երեմեան	177
Մարտիրոս	Թաքթաբեան	172

« Այս ընտրեալ յարգի անձանց մէջ կը գտնուին նաեւ այն քանի մը անձինքը որոնք քանի մը ամե՛ ի վեր եռապետ ու արքանեակ մահաբաններով կը բաժնաստէին Հայ լրագրաց մէջ: Աստի ապահով եմ որ այս ընտրութիւնը վերջական կերպով կը ցրէ այն ամեն ամբաստանիչ յօդուածները որոնք բարձրաձայն կաղաչակէին թէ Իզմիրի մէջ 5—6 տարիէ ի վեր եռապետութիւն մը երեւան ելեր է, որուն բռնաւորական լուծին ներքեւ կը հեծէ Իզմիրի անգղայ և վճատ Հայ ժողովուրդը: »

« Երբոք տէր, Օմիւսնիս չէ տեսած երբեք այդպիսի եռապետութիւն մը, ալ կերելի թէ անոր դրութիւնը քանի մը ինքնինքնին ազատամիտ կարծող երիտասարդներու երեսակայութեան մէջ միայն տեսնուեր է: Վասն զի Իզմիրի ժողովուրդը այն աստիճան անգղայ և վճատ երբեք չկրնար ըլլալ, որ եռապետութիւն մը գնեք հարստահարէ, իրաւարտէ, բռնահարէ, ու ինքը այնչափ ժամանակ անտարբեր մնայ ետեւ, վերջապէս նոյն եռապետութիւնը կազմով բռնաւոր անձինքը զարդնի և ազատ քուէից երեսփոխան ընտրէ: Ո՛վ կրնայ հաւատալ թէ Իզմիրի պէս ազատաշունչ քաղքի մը մէջ

ապրող 5—6000 Հայ ժողովուրդը եռապետութեան մը առջեւ 5—6 տարի ծուրեր դնէ ու խնայէ: Բայց զարմանալիս աս է որ քանի մը ամե՛ ի վեր Հայ լրագրութեանը Իզմիրի յաղարկուած գրագրութիւնը նամակներուն արդոյ հերքուի ներքէ՛ որոնք ազատամտութեան ցանկալի ակադեմիկներով կը փառաւորուին: 5—6 տարի ի խորին լուծիւն պահելով, իրենց ազատ գաղափարները գերի ըրեր, անուանեալ եռապետութեան անտանելի լուծին ներքեւ համբերել կեցեր են, և միայն քանի մը ամե՛ հետէ՛ դուրսին բարձրացուցեր կը պոռան: Հաւատարմեղի, արդարեւ ըստ իր, որ Օմիւսնիս երբեք չունեցաւ որ և իցէ եռապետութիւն կամ բռնաւորութիւն, բայց ունեցաւ և ունի քանի մը անփորձ և անհոհեմ պատանիներ: Երբեք իրենց անձնական բուռն կրիչ և վրեժխնդրութեանը միտ դնելով ամբողջ ժողովուրդի մը պատիւին կը դաշին վճատ և անգղայ ակադեմիկներով անոր լրագրաց մէջ, և ես ալ նոյն ժողովուրդեան անդամներէն մէկը գտնուելով՝ կը բողբոքմ այս գրապատութեան դէմ: »

« Օմիւսնիս Հայերը միշտ մի և նոյն ժողովուրդն են՝ որ ամենազգային յառաջադիմութեանը առաջին օրինակները ներկայացնէ: Երբեք անոնք որոնք իրենց անտանելի ձախարկութեանը ժամանակները ևս անշիջանելի պահած է ուսումնականութեան ջահը իրեն մէջ: »

Մնամ և այլն: »

Մեր անկողնապարտութիւնը մեզ կը պարտաւորէ հետեւեալ նամակն ալ հրատարակելու որ նոյնպէս Իզմիրէն դրուած է մեզ: »

« Երթանայարդ խմբագիր: »

« Երթանայարդ արդոյ հրատարակելը կրնաւ անգամ զմեզ կրտսիւղէ յապարդել ինչեւր և ճշմարտութեան մը պաշտպանութեան համար թէ՛ գէթ յարգութիւն թիւնը և թէ՛ ձեր անհիւս ընթերցողները ձանձրացնելու ամենաշինքն ինքոյ մը կրկնութեամբ, սակայն ստով գոնէ նոյն իսկ ճշմարտութեան ծառայած կը լինի, որոյ դէմ յիշեալ հրատարակիչն ի շնորհս իւր կամաւոր տղիտութեան վերջին յառաջութեամբ կը մաքառի: Ինչո՞ք այս էր թէ քաղաքիս Սրբազան առաջնորդը Սիւրբութեան խմբագիրները յատկապէս կանգնել խոստեր ու յանդիմաներ է, և իրենք աւարտան կերպիւ ընդունել են: Ինչո՞ք այս յանդիմանութեան և յատկապէս կանգնած ըլլալուն խօսքը բացէ ի բաց մեր ժողովը և անհիմն ըլլալը ցըցուցինք, և չէինք ուղեր բնաւ կրկին անգամ պատասխանել մեր բանաբանին՝ թէ որ չգղայինք թէ անոր միջոց ոչ թէ ճշմարտութիւն մը յայտնել է, այլ թէ՛ մեր և թէ՛ ձեր պատահական լրագրին պատուոյն դաշել, զոր ստուգութեան գործիք կը համարի: »

« Չենք զարմանար բնաւ, թէ որ յիշեալ թերթին հին թիւերը անգամ մը աչքէ անցնենք, ուր մէկէն մեր աչքին կը դարձնէ իւր անձնատիրութիւնը, ինքնապարծութիւնը, և ծուր ու թիւը դատմանը վրայ յետին ձգամք յամառիլ մնալը որ և իցէ ինքոյ մէջ: Իւր դրածը կամ ըսածը եւս առնուել, կամ սխալ հրատարակութիւն մը ձանձնուն ու սրբազնելը իրեն համար տեսակ մը հերետիկոսութեան մէջ իյնիլ է: Եւ այնքան բուռն է իւր այս յամառութիւնը, ինչպէս իւր շատ վիճարկութիւններէն յայտնի է զոր ժամանակ ժամանակ յարուցած է ազգային լրագրաց հետ, մինչև կրից բողբոքման միջոց շնորհելով՝ իւր սխալ մեղքը ջառագայելու ժամանակ անհանգիստ կը մնան: »

« Մենք ձեր պատուական լրագրին 473 թուով հրատարակած էինք գնեք որ միայն ինքնինքնին գերապատիւ Միւսնիսը դին և հոն իւր ստուգութիւնը կամ ճշմարտութիւնը յայտնուի: Ինչո՞ք այս հրատարակութիւնը լրագրին, բայց միւսնիսը չուղեր

լով որ իւր ինքնապարծ և անսխալական դրութիւնը արատ մը կրէ, 644 թուովը բարեմիտ հատարակութիւնը՝ Ս. Արեազնութեան քով կը խրկէ որ հոն ճշմարտութիւնը հաստատուն: Մեր յարգոյ հրատարակիչը չէ մտածած, թէ որ և է դատի մը որպիսութիւնը երկու կողմին ներկայութեամբ միայն կրնայ ստուգուիլ: Վասնորոյ կը հարցնենք իրեն թէ ինչո՞ւ համար այս անօգուտ աշխատութիւնը կուզէ տալ բոլոր անգղայի հատարակութեան մը, որ արդէն ճշմարտութեան մեր կողմին ըլլալուն այն պէս համոզուած են, ինչպէս որ ստոյգ գիտեն թէ անքան վաղը պիտի ծագի: Եւ չուղեր մեր եղբայրական հրաւերն ընդունիլ զոր իրեն ըրինք, որպէս զի մեր ճըշմարտութեան վրայ ինքն ալ համոզուի, թէ որ ցարդ ներքին համոզմամբ չէ համոզուած, այսինքն թէ Ս. Երթանայարդը յատկապէս կանգնած չունի Սիւրբութեան լրագրիներէն և ոչ մէկը, և թէ այս բանիս համար Երթանայարդի նախագահութեամբ ժողով եղած չէ: Իսկ թէ որ դարձեալ կուզէ հախառակը հաստատել, չաքաւար կը մեղանչէ ճշմարտութեան և իւր խոյնը դէմ՝ թէ որ ունի: Մենք յայտնուածին կը խնայենք Ս. Արեազնութեան անձին, զոր իւր ստուգութեան և մտնաւոր վրէժխնդրութեան գործիք ըրած է, բայց միւսնիսը կը զարմանալիք Ս. Արեազնութեան անտարբերութեամբ, որ կրնար թէ որ բարեհաճէր՝ Երթանայարդ հրատարակչին երեսակայութիւնը ուղղել և անոր խոյնմանացը վրայ ծանրութիւնը թիւնը ցընել: Հետեւապէս չեմք ընդունիր որ և իցէ անձի մը վրայութիւնը որ առանց մեղի ներկայանալով կուզէ ստուգութիւն ստանալ Ս. Արեազնութեան, որոյ քով գաղափար միշտ իւր գաղափարութեան մէջ պիտի մնայ, զոր չեմք կրնար բացատրել առանց մէկը ի անշիջող ակնածութեան քողը: »

« Եւ յոստամբ որ վերջին անգամ այս նիւթիս վրայ յիշեալ լրագրին պատուական խմբագիրը կամ հրաւերին կրնանել և ամօթ չհամարիր իրեն իւր վրայականութիւնը ձանձնալը, և կամ թէ որ կրնա կրնա իւր յամառութեան մէջ պիտի մնայ՝ կը յորդորենք և կը խրատենք զինքը եղբայրաբար որ գոնէ այսպիսի չնչին կրկնութեամբ իրենց լուր ընթերցողաց թէ և սակաւթիւն ներդրամութեանը դէմ չմեղանչէ: »

« Երթանայարդ խմբագիր տէր, հաւանքեք ներկայ նամակս ձեր պատուական լրագրին մէջ տողելու, որով յայտնի պիտի ըլլայ հատարակութեան որ ձեր ընտիր խմբագրութիւնը ոչ թէ ստուգութեան այլ ճշմարտութեան գործիք է: »

Մնամ, և այլն: Օմիւսնիս Երթանայարդ Սիւրբութեան Հանդէսի: 16 մարտ 1861

Դարձեալ նոյն քաղաքէն հետեւեալ նամակը գրուած է մեզ: »

Չմիւսնիս 18/50 մարտ 1864

Մեր յարգոյ խմբագիր: »

Գաղաքիս հայ հատարակութեան բարոյական վիճակին եւ Սիւրբութեան հանդիման խափանման վրայ Ձեր պատուական լրագրոյն 466 և 467 թուոյ մէջ հրատարակուած նամակս՝ Արշալոյս Արարատեանին քննարկաւ նախորդ, հոռւ եւ մերկ ճշմարտութիւն մը երեւալով իր նիւթական խոհմտութեան շրջանէն տեսակ մը կեդրոնաւորուած գործութեամբ գործ կը նետուի, եւ զայն հերքելու դիւմամբ՝ իր 644 թուէն սկսեալ՝ Գաղաքիս Երթանայարդը հետազննած չորս յօդուած կը հրատարակէ: »

Արդարեւ քաղաքիս ծերունազարդ օրագիրը, կամ լաւ եւս ըսեմ, հիմարեայ լրոց կիսամեկ հանդէսը այս անգամ պատանեկան նոր եռանդով մը վառուած մինչդեռ կը ծղիւր քաղաքիս հատարակութեան բարոյականութեանը քննարկութեանը մինչև երկինք բարձրացնել և իր թէ անոր պատուոյն եւ իրաւանց ակոյցեան կանգնել, ինքը ընդհանուր միտաբարութիւնէ մը չէ կարող ինքզինքը պատուել եւ անորոյ հանդէս

